

Toespraak Waddengovernance, Leeuwarden 8 december 2011

Mevrouw de Boer, heer Kabat, dank voor de gelegenheid om hier als voorzitter van het RCW te mogen spreken. Dames en heren,

Op Omrop Fryslân was laatst een fraaie reportage over de toekomst van het Waddenfonds. Eén van de bedenkers van dat fonds, de heer Wim Meijer, kwam aan het woord. Aan het einde haal ik één uitspraak terug uit die uitzending. Eerst vraag ik uw aandacht voor het werk van de commissie over het Waddengebied die Wim Meijer in 2004 voorzat.

De commissie pakte een aantal problemen in het Waddengebied bij de kop, zoals schelpdiervisserij en gaswinning en kwam dus met dat Waddenfonds. De commissie liet ook een essay opstellen onder de titel 'Goed bestuur voor de Wadden'. De discussie daarover was op dat moment al dertig jaar oud. Er was behoefte aan goed, efficiënt en verantwoord bestuur. Er was behoefte aan good governance.

Waar in de jaren na Meijer vooral de kokkels, mossels, het gas en het Waddenfonds de gemoederen bezighielden, zijn ook op het gebied van een beter bestuur grote stappen gezet. We komen nu in de fase waarin we de governance voor het gebied concrete invulling mogen geven, zie het symposium van vandaag. Zie wat mevrouw de Boer daar zojuist over zei.

Je kunt inmiddels zeggen dat het besturen van het Wad helderder is georganiseerd dan bijvoorbeeld dat van een voetbalclub als Ajax. Zijn we dan waar we wezen willen? Nee. Anders zat u hier niet. Dat blijkt ook uit het laatste rapport van de Raad voor de Wadden, waarvoor hartelijk dank.

Op een aantal terreinen loopt het goed. Zie natuur. Er is een visie en een uitvoeringsplan: de Rijke Waddenzee. Er is een pot met geld. Er zijn voldoende mogelijkheden. We leren, innoveren en veranderen. We gebruiken de kennis van uw Waddenacademie, meneer Kabat. We overleggen met betrokkenen. Er is duidelijkheid over coördinatie en uitvoering. Dat lijkt aardig op good governance.

Maar mevrouw de Boer zei zojuist ook terecht dat er op sociaaleconomisch vlak nog veel moet gebeuren. Een gemeenschappelijke visie ontbreekt. Juist zo'n visie vormt een basis voor inwoners en betrokkenen uit het gebied om investeringen op af te stemmen.

Juist zo'n visie is een basis voor aanvragen uit potten als het Waddenfonds. Voor werk en inkomsten op een verantwoorde manier.

De Waddenzee is altijd het gebied geweest van mens en natuur. Van vissers uit Lauwersoog, Harlingen en Wieringen, van droogvallers, van zeehonden, van scholeksters. Dat moeten we zo houden.

Er leven veel ideeën over recreatie en toerisme. Als ondernemers wilt u graag, als overheden wilt u graag. Maar er is meer sturing nodig, anders blijft het bij ad hoc projecten. Zonder groter beeld welke kant we op willen, zonder coördinatie, kan het gebeuren dat een ondernemer een prachtig recreatieplan bedenkt en dan ineens een nieuwe windmolen tegenkomt. Weg idyllisch plaatje. Weg plan. Welkom irritatie.

Met een andere pet op ben ik voorzitter van de Stichting Innovatie Recreatie en Ruimte, de STIRR. We kijken hoe we een gebied aan een visie kunnen helpen die ondernemers bindt.

Zodat onderlinge concurrentie afneemt en ze juist elkaar versterken. Dat noemen we beeldverhalen.

Zo zijn we in Zuidwest-Fryslân bezig met het beeldverhaal 'Zeilschool van Europa'. Zoals u als wintersporter naar Oostenrijk gaat omdat u weet dat u daar kunt skiën, après-skiën en prettig overnachten, zo moet voor iedereen duidelijk zijn dat Zuidwest-Fryslân het mekka is voor de zeilers. Het betekent dat je ook slechtweervoorzieningen nodig hebt, voor als de zomer minder fraai is. Zie de verbouwing van het scheepvaartmuseum in Sneek, zie waarom we bezig waren met de stoomtrein.

Zo'n beeldverhaal bindt, zorgt voor creativiteit, kansen en afstemming. Dat kunnen we hier ook neerzetten. We kunnen de Wadden maken tot een recreatiegebied dat je nergens anders vindt. Versterk wat we hebben en bouw dat uit, in harmonie met de natuur.

Stem dat af met de plannen voor de landbouw, voor energieontwikkeling en voor de visserij. Dan weet een ieder waar hij aan toe is. Dan geef je aan welke kansen en mogelijkheden er zijn. Maak die bredere context van mevrouw De Boer duidelijk. Dan is ook helder wie waarop kan inzetten bij aanvragen voor het Waddenfonds.

Haal toeristen naar de proefboerderij in het Lauwersmeergebied, naar een infocentrum bij de Afsluitdijk met zaken als de blue energy proef, naar de energieontwikkelingen in de Eemshaven. Laat zien hoe we verantwoord vissen. Maak arrangementen. Maak de veerboot gratis. Moet je kijken wat dat doet! Dan kunnen toeristen die op Ameland zitten een dagje naar Dokkum of Leeuwarden. Dan is Harlingen een aardige bestemming voor wie op Vlieland zit. En Groningen voor de bezoekers van Schiermonnikoog.

Kunnen we ons die gratis bootkaartjes veroorloven? Met zo'n vraag leggen we ons meteen een beperking op. Laten we eerst kijken wat we willen en dan kijken hoe we het uitvoeren. Functie volgt visie, niet andersom.

We hebben een prachtig Werelderfgoedgebied waar we nog zoveel uit kunnen halen zonder dat we de essentie van waarom het de Werelderfgoedstatus kreeg aantasten. Dat vergt visie, afstemming en creativiteit. Dat vergt goed, efficiënt en verantwoord bestuur. Dat vergt harmonie onder de betrokkenen. Dat vergt good governance.

Zijn we daar klaar voor? Is de hindermacht waar Wim Meijer het in 2004 over had, verdwenen? Is hier inmiddels de verlangde doorzettingsmacht? Daarvoor moeten we naar onszelf kijken. Want het besturen hier, is o zo lastig, gaf mevrouw de Boer net aan. Zetten wij als bestuurders van provincies, gemeenten, waterschappen en Rijk het belang van de Wadden bovenaan of geven we voorrang aan onze eigen provincie of gemeente?

Die vraag moet u maar voor uzelf beantwoorden. Volgens mij kunnen we beter over onze eigen grenzen heen kijken. Zoals dat ook – van onderop! – bij zo'n beeldverhaal gebeurt. Dat kan eerder als het hogere doel voor iedereen duidelijk en de moeite waard is. Hoe komen we aan dat hogere doel? Hoe komen u en ik aan die sociaaleconomische visie voor dit gebied, naast de natuurvisie?

Dat is een kwestie van good governance. Van netwerk-governance. Zoiets moeten we als overheden samen met de betrokkenen uit het gebied doen. Want de slechtste start is een visie

van bovenaf opleggen. Het initiatief hiervoor ligt bij het RCW. Dat is het verschil tussen een Regionaal College en de nieuwe opzet als Regie College.

We moeten als bestuurders in het Waddengebied slagvaardig en geloofwaardig zijn. We moeten zaken op de agenda durven plaatsen die actueel zijn of die in de toekomst van belang zijn.

We moeten samen de koers uit zetten en die samen waar maken. Samen met u, samen met de inwoners en de bedrijven uit de streek. Pas dan zorgen we voor een goed, efficiënt en verantwoord bestuur van het Waddengebied. Dat vergt moed. Moed om voorrang te geven aan wat het beste is voor het Waddengebied.

De portefeuille waar we als RCW voorheen over praatten was hiervoor te beperkt. Het Waddenbeleid is meer dan visserij, handhaving en internationale samenwerking. We moeten het als RCW hebben over de toekomst. Het gaat in dit gebied om windmolens, om de positie van de Eemshaven, om afvalverwerking, om de winning van zout en gas, maar ook om zaken als wadlopen. We willen als RCW tussen de betrokkenen staan en integrale afwegingen maken. Zo'n nieuwe koers vergt een andere organisatie van het RCW. Ook daar kijken we kritisch naar.

Die sociaaleconomische visie moet er komen. Want de 500 miljoen euro die in het Waddenfonds zit, is te kostbaar om te verdelen over vrijblijvende projecten. En wie weet hoe de bal ooit verder gaat rollen.

Het Waddenfonds heeft een beperkte looptijd. Maar als de provincies samen de koers uitzetten en samen laten zien dat ze natuur en economie blijvend vooruit helpen, is er misschien meer mogelijk.

Hiervoor kom ik terug bij Wim Meijer en die documentaire op Omrop Fryslân. Meijer gaf aan waar het Waddenfonds op gebaseerd was. Op een olieprijs van 18 tot 24 dollar per vat. De

olieprijs was snel het veelvoudige, zonder dat het Waddenfonds meegroeide. Wie weet gaat dat ooit nog veranderen en komt er alsnog meer in het fonds, hoopte Meijer.

Met een recordopbrengst van 14 miljard euro aan aardgasbaten volgend jaar is dit niet zo'n gekke gedachte. Toch is het de vraag of Meijers wens ooit uitkomt, zie de financiële zorgen van het Rijk. Maar we kunnen in ieder geval laten zien dat we hier elke euro verantwoord besteden.

Dat kan alleen als we die ergernis die al veertig jaar leeft, wegnemen en van het Wad bestuurlijk een stiltegebied maken. Good governance zijn we aan het gebied verplicht. Voor nu en voor de toekomst. Inderdaad mevrouw De Boer, we kunnen het ons niet veroorloven om stuurloos rond te dobberen.

We moeten het roer stevig in handen nemen en samen de juiste vaarroute uitzetten. Met het Regie College Waddengebied op de brug.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een leerzame dag.